

JAKIN

ZUZENDARIA: JOAN MARI TORREALDAY

ARANTZAZUKO FRANTZISKOTARRREN ARDURAPEAN ARGITARATUA

12 URTEA — 30 ZENBAKIA — ARANTZAZU, OÑATE — EPAILLA-JORRAILLA

Batasunaren erlojuak jo du.

Azken urteotan, batasunaz asko arduratu da euskalduna. Ardurara honek sortutako giroari erantzunaz, Euskaltzaindiak billera bat ospatu behar du Batasunari buruzko erabaki batzuk artzeko. Gure txaloak.

Baiña, Euskaltzaindiak pausurik eman nahi baldin badu, idazleonek oiñak behar ditu. Ez da iñorentzat sekretu idazlearen eskuetan dagoela erabaki hauen indar-azia. Ta naiz lotsagarri izan, ezta ere ezin dezakegu ahaztu jaió aurretik hil daitekeala Batasun-asmohau, oraiñarteko borondate oneko anitz alegin bezela. Euskaldunok ustekoia baigera, gure-geure iritzi-zaleak. Ez ala? Eta euskeraren pontu berezi hontan, euskeraren batasunari dagokion hontanxe, hain zuzen, beste ezertan baiño areago, bakoitzak daukaon geure laga-eziñeko iritzi ta egikerak. Hau guztiau aberastasun bat ditekealarik, ito-bide bat ere ba da, usteak erdia ustela du-ta, esatera zahar harek dionex.

Batasunaren garrantzia alde batetik, eta idazlearen beharrezko-tasuna bestetik, ikusiaz, iritzi ta jardunera desberdin hauen artean JAKIN'en zenbaki bat osatzea pentsatu dugu. Onartuak ala exta-baituak izan ditezken iritzi ta jardunerak, noski. Baiña uste dugu euskeraren bizitza maite dutenek oro jasoko dituztela.

Euskeraren bizitza behar dugu; ez nahi bakarrik, behar baiño. Hau oiñarriztat harturik, beste ustekizun bat ere ba dugu: euskera biziko bada, batuta izango dala. Argiago azalduaz: batasuna euskeraren iraupenerako baldintza dala, nahi-ta-nahi-ezko kondizioa. Gure ustez, batasunaren arazoa aukeraketa gogor batean aurkeztu behar dugu, errealtateak berak planteatzen digun aukeraketan hain zuzen ere: euskera bai ala euskera ez.

Ba dakigu batasun hitza entzute soilak dardarrean jartzen due-la ikaraz bat baiño gehiago. «Batasun» goiburuen itzalpean erail-keta asko gertatu baidira kondaira zear. Hemen ere erailketa hoie-tako baten bildur direla batzuk ematen du. Hori dala-ta, batasun honen adieraznaia azal dedin alegin bat egin beharko dugu.

Gure batasuna literatur-batasuna da. Ez du batasun honek ez herri-hizkuntzarik, ez ballada bakoitzeko berezitasunik, ez euskal kirik, besterik gabe, ezabatzen.

Askoren ustez, berezitasunak oro batasun honek zanpatu be-litu oraingoan. Ez da holakorik. Herri-hizkuntzak ez du deus gal-duko, ez du galdu behar, batasun-arazo hau behar dan moduan era-maten baldin bada. Herri-hizkuntzak, zergatik ez, bere partea izan-go du literaturan, beste hizkuntzetan daukana. Eskatzen dugun batasun hau kulturarako ta irakas-liburuetarako erabiliko litzake.

Lehen aipatu dugunex, ba, batasun hau hizkuntza landuaren batasuna da.

Herri baten prolemak, herri horren kondizionamentuan ulertu behar badira, lehengo bera birresango dugu: euskeraren heriotza-ren aurrean egiten dugun aukerapena dala batasunaren hau. Hiz-kuntza aldetik begiraturik, ba dakigu ez dala batasuna bentaja ba-karra; hor dira argitasuna, jatortasuna, berezitasuna. Are gehiago: batasuna kanpotiko bentaja da. Hala ere, euskerak, iraungo badu, beharrezkoa du batasuna.

Izan ere, batasunikan gabe nola argitara litezke tekstu-libu-

ruak? Hiru edo lau euskalkietan argitaratuko ote ditugu, ala? Diru-aldetik ere gaitza baiño ezinagoa dala begien aurrean dago. Ikastolak prolema hau funski bizi dute, nola ez. Eta bigarren ikaskizunera baldin bagoaz, zailtasuna ezin-garaituagoa da oraindik. Ta parregarri ere bai, etxeko ta kanpokoan artean, hain herri txikia galararik alkar ulertu ezinda ibilli behar honegatik. Ta Unibersidadea dugunerako? Filosofi, zientzi, kondaira edo diralako liburuak argitaratu behar ditugunean, batasunetik kanpoko soluziorik ez dugu ikusten.

Ekonomi-aldetik, batasunarekin expada, sentidurik ez daukan auzi honek, jakintza-aldetik begiraturik ez dauka ez buru ta ez buztanik.

«Azia ta ezia» behar genuela gure izkuntza, proposatzen genun gure 29^{gn}. zerbakiaren hasieran, zeren kultur-esparruan ez daukagu, zoritxarrez, ez azia ta ez ezia.

JAKIN'en idazten dugunok ba daukagu honen berri: jakintza-idazlan mota batzuk adierazi nahi ditugunean, luma eta sormena gogortu eta moteldu bide egiten zaizkigula. Tresna dan neurrian, euskera bizkortu egin behar dugu, arindu.

Herri-hizkuntzazalderenak nahi dituan berezitasun guztiak iraun ditzatela. Baiña ez dezagun abaztu euskal idazleok gure ideiak beharrezko xehetasun guztiekin adierazteko eskubidea daukagula, ta hortarako egoki dan euskal-hizkuntza bat nahi dugula, zailtasunikan gabe alkar entenitzeko modukoa, autoitzultzen ibilli beharrean, gaurko ta geroko ideiak oro aditzera eman ditzazkean hizkuntza bat.

Gure bigarren oiñarria hauxe da: Baldin jakintza landu bat nahi badugu, egiazko irakasbide bat eta benetako jakintza-aurre-rapen bat euskeraz nahi baditugu, beharrezkoa da, behar-beharrezkoa, intelektual, ikasle ta pertsona eskolatuentzat, arin bai arin, hiztegiaren eta aditzaren batasuna erdieste.

Frogatua dago gaurko mundu honen egoeran (egoera ez da, bigidura baiño), kultura gabeko hizkuntza bat, laister barru, hilla dala.

Beraz, euskeraren batasuna nahi ez duenak, euskeraren heriotza nahi duela uste dugu. Ez dago, gaur, erdiko biderik. Eta euske-

raren batasun honi eragozpenak bideratzen dizkiona, gure etsaia da. Etsai hauek dira agian kanpokoak baiño txarragoak eta maltzurragoak.

Batasun hau nola lortu, ordea? Zenbat urrats eman beharko? Zenbat epetan burutuko dugun? Galde hauen erabakia adieraztea ez dagokigu orain.

JAKIN'en zenbaki bat eskeiñiko diogu Batasunari. Euskaltzaindiaren billera nagusia baiño lehen. Zenbaki hortan erruz erabiliko dugu gai hori bere lerro nagusiak aztertuz eta, gure ustez, eman behar liraken bideak azalduaz.

Batasunarekin, euskeraren bizitza nahi dugu. Batasuna ukatzen duena, ez-jakin bat da, eta euskaldun txarra. Gogorrak gerala uste duenari zera esanen diogu, alegia, gure Herriaren gaurko egoera ikusiaz, ezin dezakegula biotz-biguñagoz holakoa epaitu. Denborajoanean, arrazaioa gurea izango da.

Euskera behar dugu, berriz diogu. Euskera bizia, landua, «aziatu ezia».

Euskera behar dugulako, batasuna behar dugu.
Batasunak salbatuko gaitu.

JAKIN